דְּרַב אָמַר יַחֲלוֹקוּ, כיון שיש ספק בדבר, ואין זה מוחזק בשדה יותר מזה, וּשְׁמוּאֵל אָמַר "שׁוֹדָא דְּדַיָּנֵי", כלומר, הדיינים יפסקו למי לתת את השדה לפי ראות עיניהם, על ידי שיאמדו בדעתם מי מהמקבלים היה אהוב יותר על הנותן, ומסתבר שנתן לו את המתנה, ובכך, יתכן שיכוונו לאמת. ומקשה הגמרא מדוע פסק רב נחמן בענייננו, שגם הוא נידון של ספק, לא כדברי רב ולא כדברי שמואל, אלא 'כל דאלים גבר'.

מתרצת הגמרא: הָתָם – בשני שטרות, לֵיכָּא לְמֵימַר עֲלָּה דְּמִילְּתָא – לא ניתן כלל לברר את הדבר, וכיון שלא נוכל לעולם לדעת עם מי הדין, דנים בית דין ופוסקים כפי מה שאפשר, יחלוקו או שודא דדייני, אך הָכָא – בנידון של רב נחמן, שאין עדיין שטר או עדי חזקה לפנינו, אִיכָּא לְמֵימַר עֲלָּה דְּמִילְּתָא – אפשר יהיה לברר את הדבר, אם יבואו עדים ויעידו מי הוא הבעלים האמיתי, ולכן אין בית דין נוקקים לדון דין אשר עלול להתברר כמעוות, אם יעידו עדים שלא כפי שפסקו בית דין, אלא מניחים לבעלי הדין לעשות כרצונם, ו'כל דאלים גבר'.

הגמרא מקשה על רב נחמן ממשנה: וּמַאי שְׁנָא האופן שאמר בו רב נחמן 'כל דאלים גבר' מֵהָא דְּתַנַן (ב"מ ק.), הַמַּחֲלִיף פָּרָה מעוברת בַּחֲמוֹר, ועשה מעשה קנין בחמור, ומכאן ואילך החמור שייך לו והפרה לחבירו, וּבֵינְתַיִים יָלְדָה הפרה, וְכֵן הַמּוֹכֵר שִׁפְחָתוֹ וְנִמְצָא שְׁיָלְדָה, ואין ידוע אם הלידה קדמה למעשה הקנין או להיפך, זֶה אוֹמֵר – המוכר את הפרה טוען, עַד שֶׁלֹּא מָכַרְתִּי יָלְדָה – קודם מעשה הקנין בחמור ילדה הפרה, ונמצא שבזמן הלידה היתה הפרה שלי, והולד שלי, וְזֶה אוֹמֵר – והלוקח טוען, מִשֶּׁלָּקַחְתִּי – אחרי שקניתיה יָלְדָה, וכיון שילדה ברשותי הולד שייך לי, הדין הוא שיַחֲלוֹקוּ. וקשה, שהרי במקרים אלו יתכן שיתברר לאחר זמן מתי היתה הלידה, כי אפשר שיש עדים על כך, ובכל זאת אמרה המשנה 'יחלוקו', ולא 'כל דאלים גבר' כפי שפסק רב נחמן.

מתרצת הגמרא: הָתָם – בחליפין, יש לפסוק יחלוקו, כי לְהַאי

אגרות קודש

ב"ה, אדר"ח אדר א', תשכ"ב
ברוקלין.

ברכה ושלום!

במענה למכתבה בו כותבת על שהשתדכה עם מר... שי' שומר מצוות, בעל מידות טובות, וקבעו זמן החתונה בעוד איזה שבועות, אבל מצטערת שאינו נוהג בכיסוי הראש, ואינו רוצה לעשות זה גם עתה, אף שמבטיח שיתנהג כן כשיצא ממרוקו באמצע הקיץ, באמרו אשר זהו, כיסוי הראש, רק חסידות.

כיון שככתבה בעל מידות ושומר מצוות הוא, הרי בוודאי יקבל ההסברה, אשר אפילו את"ל שהאין בהאמור אלא עניין של חסידות, הנה כשמתכוננים להתחתן, ז. א. לבנות בניין עדי-עד, כנוסח ברכת נישואין, שלזה צריכים ברכה מיוחדת מנותן התורה ומצוה המצוה, אשר כאמרנו בכמה תפילות, לך ה' הצדקה ולנו בושת הפנים, ובכל זה הרי מבקשים מהקב"ה שיברך הזוג בכל הפרטים, אף שכנ"ל לנו בושת הפנים.

וכיוון שמידתו של הקב"ה היא מידה כנגד מידה כדברי חכמינו ז"ל, בוודאי שעל האדם הזקוק לברכה האמורה, להתנהג לא רק מה שנדרש ממנו בתוקף חומר הדין, אלא לעשות אף זה שאין בזה אלא חסידות, ובפרט שאומר שלאחרי משך זמן יכסה ראשו, הרי אין בכל העניין אלא הקדמת הנהגה האמורה לאיזה חודשים, ובחילוף זה - הרי יקבלו הוספה בברכת השם.

בגוף העניין, שאומר אשר כיסוי הראש הוא רק מידת חסידות, הנה כבר נפסק הדין, אשר העניין דכיסוי הראש מחוייב בזה כאו"א משומרי תורה ומצווה, לא רק לדעת אלה הפוסקים אשר כן הוא עפ"י דין הגמרא והראשונים, אלא אפילו אלו שחולקים עליהם ואומרים אחרת, גם הם מודים אשר **בדורותינו אלה**, עניין גילוי הראש, זהו הוראה על פריקות עול [ואשר עי"ז משתדל שלא יכירו בו שהוא בן אברהם יצחק ויעקב, לומד תורה ומקיים מצוות, ושיאמרו עליו אשר ח"ו לא מבני ישראל הוא, שהרי הילוכו ולבושו דומה לאינו יהודי], אשר מזה מובן, שלא רק אשר ע"פ דין מחויב לכסות הראש, אלא שבין הדינים עצמן - זהו דין מיוחד ונוגע בהאמור דואתה בחרתנו מכל העמים, ופשוט שאין מקום להתדמות אליהם (להעמים) ולהתנהג שיטעו שאין הוא ח"ו מבני-ישראל.

מוסג"פ חוברת המדברת בעניין כיסוי הראש, ובוודאי ימצאו בהסביבה המבינים אנגלית להסבירם תוכן החוברת.

ויהי רצון שתבשר טוב בכל האמור.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

אִית לֵיהּ דְּרָרָא דְּמָמוֹנָא, וּלְהַהוּא אִית לֵיהּ דְּרָרָא דְּמָמוֹנָא – לכל אחד מבעלי הדין יש שייבות וזיקה ודאית לדבר, ששניהם היו בעלי הפרה בזה אחר זה, וכל אחד טוען שילדה ברשותו, ולכן אף שיתבן שהדבר יתברר, פוסקים יחלוקו, אך הָכָא – במקרה של רב נחמן, שכל אחד טוען 'של אבותי', אִי דְּמַר לֵא דְּמַר, וְאִי דְּמַר לֵא דְּמַר – אם השדה של האחד הרי שמעולם לא היתה של השני, ואין לו כל שייבות אליה, וכן אם היא של השני הרי שמעולם לא היתה שייבת לראשון, לפיכך אין לומר שיחלוקו.

הגמרא דנה בממון שדינו 'כל דאלים גבר', האם יש לו שייבות לשנים שטוענים שהוא שלהם יותר מלבני אדם אחרים: אָמְרֵי נְהַרְדָּעֵי – אמרו בני הישיבה בנהרדעא, לגבי דבר ששנים חלוקים עליו, והדין הוא 'כל דאלים גבר', אֲפִילּוּ קודם שתפסה אחד מהם בָּא אֶחָד מִן הַשּׁוּק וְהֶחְזִיק בָּהּ ללא שום טענה, אֵין בֵּית דִּין מוֹצִיאִין אוֹתָהּ מִידּוֹ, משום שיתכן שאינה שייבת אף לשני הראשונים הטוענים שהיא שלהם.

והוכיחו זאת, מִדְּתָנֵי רַבִּי חִיָּיא, גְּזָלָן שֶׁל רַבִּים – הגוזל ממון השייך לאחד מכמה בני אדם, ולא ידוע של מי מהם, לַאוּ שָׁמֵיהּ גְּזָלָן – אינו נחשב גזלן, ואין בית דין מוציאים מידו את הגזילה.

רב אשי חולק על נהרדעי בדין זה, ומפרש את דברי רבי חייא בדרך אחרת: רַב אַשִׁי אָמַר, לְעוֹלָם הגוזל ממון ששנים חלוקים עליו, שְׁמֵיהּ גְּזָלָן לענין זה שמוציאים מידו את הגזילה, כיון שהוא מודה שאינה שלו, ויניחוה לפני אותם שנים, ומבין שניהם 'כל דאלים גבר' כי מן הסתם של אחד מהם היא, וּמַאי 'לֹא שְׁמֵיהּ גְּזָלָן' שאמר רבי חייא, שֶׁגזל כזה לֹא נִיתַּן לְהָשָׁבוֹן, כיון שעליו להשיב את הגזילה לבעלים האמיתי, ואינו יודע מי מבין השנים הוא הבעלים האמיתי.

הגמרא חוזרת לדון בדין חזקת הקרקעות שנאמר במשנה: חֶזְקָתָן שָׁלֹשׁ שָׁנִים מִיּוֹם לְיוֹם וְכוּ'.

הגמרא מחדשת שיש מקרה שבו החזקה מועילה מיד: אָמַר רַבִּי אַבָּא, אִי דָּלֵי לֵיהּ אִיהוּ גּוּפֵיהּ צַנָּא דְּפֵירֵי – אם העידו עדים, שהמערער עצמו הגביה סל של פירות מן השדה והעמיסו על כתיפו של המחזיק בה, אף על פי שעדיין לא החזיק בה שלש שנים, לְאַלְתַּר הָוֵי חֲזָקָה – הרי היא בחזקתו מיד, ואין המערער יכול לטעון שלא מכרה, משום שסיעוו למחזיק בהולכת הפירות הביתה הרי הוא כהודאה שמכרה לו.

מוסיפה הגמרא: אָמַר רַב זְבִיד, וְאִם במקרה זה טָעַן המערער וְאָמַר, השדה שלי היא, והסיבה שהנחתי לחברי לעבדה ולאכול מפירותיה היא משום שאני עצמי לְפֵירוֹת הוֹרַדְתִּיו, כלומר, הוא עובד בה כאריס, הנוטל חלק בפירות, ואת חלקו עזרתי לו להגביה, נֶאֱמָן, ולא הפסיד בכך שסייע לו.

מפרשת הגמרא: וְהָנֵי מִילֵּי – ודין זה שנאמן בטענת 'לפירות הורדתיו', אינו אלא אם טען כך בְּתוֹךְ שָׁלֹשׁ השנים, אֲבָל אם רק לְאַחַר שָׁלֹשׁ שנים שהחזיק חבירו בשדה בא המערער וטען שאין הוא אלא אריס, לֹא יהיה נאמן.

שואלת הגמרא: אָמַר לֵיהּ רַב כַּהֲנָא, מכיון שאחר שלש שנים אינו נאמן לומר שהמחזיק הוא אריס, אִי לְפֵירָא אֲחָתֵיהּ – אם באמת הוריד אדם את חבירו לשדהו לאכילת פירות של שנים אחדות, מַאי חָזֵה לֵיהּ לְמֶעְבַד – מה היה עליו לעשות, וכי כל המוריד אריס לשדהו לשלש שנים יפסיד אותה.

רב כהנא משיב על שאלת רב אשי: אָמַר לֵיהּ, אֵיבָעֵי לֵיהּ לְמֶחֱוֵי – היה עליו למחות בתוך שלש השנים, כדי שלא תהיה לחבירו חזקה.

רב כהנא מוכיח את דבריו: דְּאִי לֹא תֵּימָא הָכִי – שאם לא תאמר כך, שמחאה כזו מועילה, הָנֵי – שטרות אלה הנקראים 'מַשְׁכַּנְתָּא דְּסוּרָא', שטרי הלוואה שתקנו חכמים ללוה הממשכן את שדהו, דְּכָתַב בְּהוּ – שכתוב בהם, 'בְּמִשְׁלַם שְׁנֵיָא אִלֵּין תֵּיפּוֹק אַרְעָא דָּא בְּלָא כַּסְפָּא' – בתום השנים הנזכרות בשטר, אשר בהן תהיה הקרקע ברשות המלוה והוא יאכל את פירותיה, תצא קרקע זו מרשותו ותחזור ללוה בלא שיצטרך לשלם עוד בסף, אִי כָּבְיֵישׁ לֵיהּ לִשְׁטַר מַשְׁכַּנְתָּא גַּבֵּיהּ וְאָמַר לְקוּחָה הִיא בְּיָדִי – וכי אם אחרי שלש שנים יסתיר המלוה את שטר ה'משכנתא' שאצלו, ויטען שהשדה נמכרה לו, הָכִי נַמִּי דְּמֵהֵימְנִן – האם יהיה נאמן ויזכה בה מכח חזקת שלש שנים, מִתְקְנֵי רַבָּנָן מִידֵי דְּאָתֵי בְּיֵיהּ לִידֵי פְּסֵידָא – וכי חכמים מתקנים דבר שעל ידו עלולים לבוא לידי רמאות והפסד, אֶלָּא ודאי אֵיבָעֵי לֵיהּ לְמֶחֱוֵי – מוטל על הלוה בעל הקרקע למחות כל שלש שנים כדי שלא תהיה למלוה חזקה, ומחאה כזו מועילה, ואם לא מחה הוא הפסיד לעצמו, הָכָא נַמִּי – גם כל המוריד את חבירו לשדהו לפירות, אֵיבָעֵי לֵיהּ לְמֶחֱוֵי – עליו למחות בתוך שלש שנים.

הגמרא דנה באדם המחזיק בשדה שקנה מנכרי, אך קודם לכן היתה שייבת לישראל אחר, המערער עתה ותובעה: אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, יִשְׂרָאֵל הַבָּא מֵחֲמַת עוֹבֵד כּוֹכָבִים – ישראל המחזיק בשדה שהיתה שייבת בעבר לישראל אחר, וטענת בעלותו עליה עתה היא שאומר שקנאה מהנכרי שהחזיק בה, הֲרֵי הוּא כְּעוֹבֵד כּוֹכָבִים – דינו כנכרי עצמו, מָה עוֹבֵד כּוֹכָבִים – כשם שנכרי אֵין לוֹ דין חֲזָקָה ואינו נאמן להחזיק בקרקעו של ישראל אֶלָּא בִּשְׁטָר, אַף יִשְׂרָאֵל הַבָּא מֵחֲמַת עוֹבֵד כּוֹכָבִים – כך גם ישראל שכל טענתו על הקרקע היא מחמת שקנאה מן הנכרי, אֵין לוֹ חֲזָקָה אֶלָּא בִּשְׁטָר, דהיינו שיש בידו את השטר שבו מכר הבעלים הראשונים את השדה לנכרי. ואם אין לו שטר, מוציאים את השדה מידו ומחזירים אותה לבעליה הראשונים.

הגמרא מבארת מקרה שבו תהיה חזקה אף לבא מכח נכרי: אָמַר רָבָא, וְאִי אָמַר יִשְׂרָאֵל – ואולם אם טען המחזיק,

המשך בעמוד רלג

אגרות קודש

ב"ה, שושן פורים קטן, תשכ"ב
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתביו

ובעת רצון יזכירוהו וכל שכותב אודותם - על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, מתאים לתוכן כתבו, ויהי רצון שיבשר טוב בכל הנ"ל.

והרי נמצאים אנו בחדשי אדר, ונקודתם ימי הפורים, חדש הצלחה ליהודים בכל עניניהם.